

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm|| Maii Et Ivnii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258 - 10263

De SS. martyribus Donatiano & Rogatiano.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77393)

DE S. DONATIANO ET ROGATIANO MART.

445

decimo Kalen. Iunij reddidit spiritum fatigatum, nec victum fructuosis laboribus, & ad patres suos appositus, qui seminauerat in benedictionibus, messuit etiam in benedictionibus centuplum, & vitam aeternam, secundum Domini promissionem, est adeptus. Gemmelacenses lati, ab inuitis domini sui corpus suscipiunt, & se votiuo operi accingunt. Qui precauentes, ne estui caloris nimietas faceret iniurias sancto corpori, interiora corporis eiciunt, ibiq; terra infodiunt: cadauer verò sale & varijs pigmentorum odoribus conspergunt, quæ putredini corporeæ corruptionis repugnare possunt. Vnus autem eorum, nomine Adecho, qui semper familiaris fuerat obsecutus sancto viro, ac per hoc etiam sancto corpori adhuc obsequabatur instantius: hic comparato carro cum bobus, superponit sanctum corpus, non quo honore dominum decuit, sed quo amore ipse debuit. Iam præcesserant longiusculè, & ecce omnis Gorziesium populus exarsit in ira & furore, egrè ferentes corpus illius absportari, cuius meritis se credebant à Deo adiuari. Ergo facto grege, perstrepunt populari more, & paucos multi insequentes, conclamant. Ad clamorem concurrentium Gemmelacenses obstupescunt, & tacito cordis clamore auxilium Dei quærunt. Et qui pro filijs Israël pugnavit contra insequentes Aegyptios, pugnavit etiam pro istis. Subitò enim orta tempestate, aër inhorruit, & clara die nox aliena incubuit. Concrepant tonitrua, micant fulgura, cadunt fulmina. Illos tenebræ palpabiles ab itinere reuocant: isti vno itinere gradientes, nec ad dexteram nec ad sinistram declinabāt. Ita illi diuinitus exterriti, retrocedunt: isti adiuti diuinitus, liberè incedunt. Tā prædicabili miraculo sanctus Dei Guibertus illustratus, cum multa omnium veneratione ad Gemmelacense cœnobium est relatus, & cum honore debito in Ecclesia sancti Saluatoris, sanctiq; Petri Apostoli sepultus, se cum Deo viuere ostendit inuocantibus. Credunt enim se eius tuitione protegendos perpetualiter omnes, qui inuocant eum præsentialiter. Obijt autē hic sanctus Dei anno Dominicæ incarnationis, nongentesimo sexagesimo secundo, decimo Calend. Iunij.

Felicitè reddidit spiritum. Match. 19.

En quanti olim fiebat sanctorum reliquie.

Exod. 14.

MARTYRIVM SS. DONATIANI ET ROGATIANI GRAVITER CONSCRIPTVM, INCERTO QVL

dem auctore, sed ad stipulantibus ei antiquissimis

Martyrologys:

SALVRE est Catholicis lectoribus, de Martyrum triumphali certamine gloriosa gesta referre, & sitienti populo de tam pie fuso sanguine quadam vitæ pocula propinare, dum alij rebus cognitis veneranda solennia fidelius complectuntur, alij desiderijs incitantur, aduertentes quæle pro Christo mori sit lucrum. Igitur cum Diocletianus & Maximianus Romanæ vrbs apicem gubernarent, & eorum præceptis in Christianorum nomen bestialis feritas defauiret: vt gratiam religionis Catholicæ gentili sub lege calcarent, missis epistolis ad præsidem Galliarum, decreto sanxerut, vt simulachra Iouis vel Apollinis, nõ deorum, sed demonum, quasi diuino cultu deberet vniuersitas venerari: ea ratione præ-

Maij 24. Cap. 1.

Fallacia mali demonis.

Donatians egregius iuuenis.

fixa pollicentes, vt is, qui eorum caremonias coleret, vel sacrificia deuotus offerret, publico se cognosceret stipendio munerandum: quò facilius humanam mentem cupiditatis laqueus traheret in errorem: vt deciperetur munere, qui ratione vincere non possēt. Eorum verò, qui Christiani nominis in confessione persisterent, post illata tormenta iubent capitale subire sententiam, quò terrore compulsi magis, à recto tramite crudeliter deuiarent. Erat autem in vrbe Nānetica iuuenis quidam, nomine Donatianus, clarus genere, multo tamen clarior fide, qui acerbitatem inquietis adolescentiæ domans, freno maturioris animi temperabat, qui in ipso iuuentutis suæ tempore migrauerat in eum, quasi in senē: & inter procellas spiritualis nequitie, ne lapsus incurreret, timor Domini semper prosperè eum gubernabat. Qui despectis idolis, cū ad Catholicæ fidei gratiam conuolasset, baptismatis vnda purgatur: mysterio religionis imbutus, doctrina diuinitatis armatur, & sine metu aliquo triumphum Christi oris sui buccina miles fortissimus in populo decantabat, nolens credita talenta negligendò infodere, ne culpa absconditæ pecuniæ non careret: sed quasi bonus agricola in gen-

Pp

in gen.

Rogatian⁹
à fratre iu-
niore ad
Christum
adducitur.

in gentiliū pectora fruges beatae fidei seminavit. Qua sancti viri opinione florente, germanum eius Rogatianū, adhuc in cultu idololatriæ consistentem, suavissimi oris blandus odor flagranter implevit. Qui ad fratrem, licet aetate minorem, senioreſm ta-
men credulitatis ordine, festinus accurrit, deprecans, vt antequam persecutionis col-
luctatio appropinquaret, Christiani baptismatis munere dotaretur: ne tam felix certa-
men adhuc paganum vel catechumenum inueniret, vt à fratre nihil minus in pugna,
nihil minus obtineret in palma. Quod ad praesens ne susciperet baptismata, audita per-
secutione, fecit sacerdotis absentia fugitiua: sed quod de fonte defuit, martyrij cruor
fusis impendit.

Cap. 2.

Donatian⁹
sistitur co-
ram Praesi-
de.

Interea Nannetensem ciuitatem, gentiliū turba fauente, persecutor cum instru-
mento iniquitatis ingrediens, ab vno ex circumstantibus ciuibus his verborum stimu-
lis incitatur: Moderatissime iudicum, opportunè venis, ad deorum religionem redu-
cens eos, qui post crucifixum à Iudæis visi sunt aberrare. Noueris itaque Donatianum
eius esse doctrinæ sequacem, in quem debeas feueritatis tuae sententiam promulgare:
qui non se tantummodo à deorum cultura suspendit, verumetiam germanum suum
ijsdem vaniloquijs pertinaciter immutauit, vt Iouem vel Apollinem, quos inuidissimi
Imperatores venerantur, & ab orbe terrarum adorari prouidi censuerunt, & eo-
rum festa ita contemnunt, vt dij nostri, noua religione succedente, deiecti sint. Quo-
rum interrogatione rei veritas, cum iusseris, certius aperietur. Tunc Praeses dolore
commotus, virum beatissimum suis praecepit aspectibus praesentari. Ad cuius inquisi-
tionem talibus verbis exorsus est: De nomine tuo, Donatiane, currente relatione, co-
perimus, quod Iouem vel Apollinem, qui nobis vitam nascentibus contulerunt, &
crescentibus hucusque custodiunt, non solum contumaciter adorare recuses, sed etiā
blasphemijs ac conuicijs proscindas, ac praedicatione inani populum saluari comme-
mores, dum in crucifixi interitum credere diuersos compellis. Donatianus respon-
dit: Inuitus veritatem locutus es, me cunctos errore peruasos, ad eius velle culturam
reducere, cui soli competit vniuersa seruire. Praeses dixit: Aut praedicationi superfluae
moderatum finem impone, aut si nolueris, iubeo vitam tuam celeri fine concludi.
Donatianus respondit: Minas quas mihi praerendis, in eas casurus es: & laqueum, quem
mihi promittis, incurres. Qui dum falsa persuasione occupatus, tenebras lumini pra-
ferens, iusti lumen Christi tenebrosus non adspicit. Hinc Praefectus furore succensus,
iubet sanctum compedibus vincum, in custodiam retrudi, vt tormentorum violenta
feralitas, aut perferentis fidem frangeret, aut expectantes, ne in Christum crederent,
impediret.

Truditur in
carcerem.

Cap. 3.

Rogatiano
blanditur
Praeses.

Tunc eius germano, in conspectu populi constituto, cepit Praeses sub blandimenti
dulcedine persuasionis iniquae venena miscere, vt quia virtute non cederet, oblectatio-
nis arte colla laxaret. Quem molliter appetens, ad haec verba prorupit: Audio, Roga-
tiane, à deorum cultu te velle inconsulte recedere, qui tibi dignati sunt viuendi mune-
ra largiri, & vberis sapientiae multiplicia dona conferre. Vnde non sine nostro pudore
fit, si post causas huius intelligentiae noua proferens, incipias insanire. Illud itaque
tibi est maximè praecauendum, ne confessione vnus Dei, plures deos in tuam perni-
ciam ire compellas. Sed quia adhuc nescio quo baptisate non teneris infectus, si vo-
luntas obstinata te non decipit, deorum indulgentia concessa recipies, vt in Impera-
torum palatio & aula deorum, possis cum vita commercio sortiri dignitatis augmē-
tum. Rogatianus respondit: Optimè promittis peruersa, cū sis ipse peruersus: qui pri-
mum polliceris Imperatorum gratiam post deorum. Sed qua ratione in arce diuini-
tatis colendi sunt, qui ipsis hominibus videntur esse posteriores ordine, licet habeatis
inter vos participationem miseriae, cum illi sint de metallo, vos ad meliores habitus
surdi: illi spiritu careant, vos sensu? Siquidem qui in saxi religionem suam constituit,
non aliud sit ipse, quam quod colit. Tunc iudex ministris imperans, dixit: Et hic insen-
satus, cum doctore insipientiae in carcerem detrudatur, vt sequenti die deorum ac princi-
pum illata iniuria, vltore gladio censura publica vindicetur. Sic tenebrarum in lecto
duo fidei luminaria receduntur: sed plus carcer illustratur ex gloria, quam martyres
grauarentur ex poena. Beatus autem Rogatianus sine baptismatis gratia se praeventū
esse contristatur: sed hoc sibi ex fide credidit esse pro lauacro, si fratris sui catholici of-
culum mereretur. Quo comperto, beatus Donatianus pro germano his verbis fudit
preces ad Dominum, dicens: Domine Iesu Christe, apud quem hoc obtinent propta
vota, quod facta quia vbi non potuisse impedit, sufficere creditur voluisse: cum nobis
donasti eligere, tibi soli posse seruasti: sit famulo tuo Rogatiano pura fides donum ba-
ptisima.

Rogatian⁹
ducitur in
custodiam.

Precatio
Donatiani.

DE S. ZENOBIO EPISCOPO FLORENTINO.

447

ptimatis, & si contigerit craftina die nos feriente gladio interire, sanguinis effusio fiat ei christiatis sacramentum.

Qua oratione completa corde & voce vigilijs noctis transcurfis, simul lumine cū die relato, & carnificis vulnera, & præmia Domini sui expectabant. Sequenti verò die Præses pro tribunali residens, confessores Christi in conspectu populi præcepit assisti. Educitur interea de carcere lugubri gaudium cæli, de sterili sede fructus Ecclesiæ, de spinarum germine flos corona. Constricti vinculis, liberi erant votis, quos in Christo ipsa tormenta reddiderant fortiores. Quibus coram positus, affatus eos est Iudex: Cū indignatione, inquit, ordior, ne, dum vos molliter alloquor, seueritatis publicæ vis frangatur: qui deorum religionem aut non colitis ignorando, aut (quod est grauius) non nesciendo calcatis. Tunc martyres responderunt. Scientia tua, quæ deterior est totius ignorantia stultitia, similis sit dijs vestris, quos in metallis sensu carentibus adoratis. Nos verò pro Christi nomine parati sumus excipere, quicquid terroris inueniris: quia non hinc vita nostra dispendium patitur, si illi reddatur, à quo sumpsit exordium, & in futuro multiplicatæ lucis fœnore muneretur. Tunc dolore Præses impulsus, iussit eos in eculei catasta suspendi: vt etsi animos eorum non mutaret, tamen membrorum lineamenta soluerentur in pœna: credens furori suo se consulturum, si carnis licet ad animam non perueniret, vel per tormenta corpus maceraret: ad hæc ministris imperans, vt post expensa supplicia à spiculatore eorum capita truncarentur. Tunc licet infania, vt de crudelitate iudici complaceret, vel magis vt crescerent ornamenta martyrij, lancea militari perfoctas ceruices beatissimorum, gladio vibrante præcidit. Sic ad Christi gloriam venientes, dum beatus Donatianus lucratur germanum, & meruit germanus martyrium: iste fit illi cæsa salutis, ille fit isti palma mercedis: & multiplicis gratiæ pignore redundante, consummatione felici, spe remunerationis suffulti, ad æterna præmia meruerunt accedere, per vulnera laureati: Præstante Domino nostro Iesu Christo, qui viuuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Cap. 4.

Iudex terret martyres, sed frustra.

Caduntur capite martyres.

VITA S. ZENOBII EPISCOPI FLORENTINI,
AVTHORE IOHANNE ARCHIPRESBYTERO

Aretino.

PROLOGVS AVTHORIS AD IOHANNEM RECTO-
rem ecclesiæ S. Michaëlis.

VM non solum ecclesiæ tuæ administrationem, Iohannes pater optime, omni cura & diligentia & solertia prosequaris, nec eorum quicquam omittas, quæ ad presbyterij tui officium spectant: verum tanta etiam sacerdotum antiquorum, à quibus prima ecclesiarum infitura suscepimus, laude inflammaris, vt nihil eorum absconditum, nihil obscurum, nihil denique ineptè scriptum iacere patiaris: qua de re, cum Græci pro concilio celebrando ad hanc Florentinam urbem conuenissent, laudes quasdam & gesta beatissimi patris nostri Zenobij ab illis penè incognita extorristi. Cuius vitam inclytam licet ex nostris aliqui conscripserint, quia tamen ex his, quæ à singulo recitantur, quilibet digna etiam relatu omittit, aliaque gratissima ex Græcis habeantur, quæ eorum nullus conscribit: visum est tuæ charitati, me quidem in expertum cogere, vt ea omnia recto ordine & vnico sermone contexam. Et quia negare nequeo, quicquid iniungis nimia tua ductus dilectione, experiar quæ hortaris. Malui enim excipere ruborem pudoris, quam non exequi iussionem tuam, cuius precibus nonnunquam ipse pater Zenobius, à Deo per te postulata impetrando, obedire videtur: nec immeritò, qui eius virtutes ab incunte pueritia imitari conatus es. Agam ergo exemplo legentium lapides, qui cum paulatim eos coegerint, in vnam structuram domus componunt omnes atque coaptant. Verum si non tale huiusmodi opusculum videris, quale ipsum fore putabas, non mihi ascribas, sed tibi ipsi, qui bono operi ministrum minus idoneum subrogasti. Scio tamen, quòd hoc ipsum, quodcunque est, tibi dicatum, gratissimè suscipies, & auidissimè perleges, cum ad hoc maximo rapiaris studio, nec eorum quicquam te præterire cupias, quæ sacerdotis sancti in hac vita gessere. Animaduertesq; profecto admirabilem huius pontificis in regimine ecclesiæ curam, laborem inuictum, & singularia sanctitatis insignia:

Actas Avthoris hystoria huius.

Pp 2 quæ